

באמצע החקירה פנה הקצח"ד ליועץ המישפטי, הודה שהיכה את השבויים כדי להוציא מהם מידע, וביקש להעמידו לדין

לדין על מות שני החוטפים — ואם כן, את מי.

מרדכי היה האדם היחיד ששמו היה ידוע ברבים. אחרים שעסקו ביחד איתו בחקירת שני החוטפים השבויים היו אנשי שירות הביטחון, אנשים עלומים העוסקים במשימות עלומות.

בדיקת פרקליטות המדינה ארכה חודשים רבים, והגיעה לסיומה רק בשבוע שעבר. אנשי הפרקליטות טוענים, כי לפי מימצאיהם לא ניתן להעמיד את מרדכי לדין בעוון רצח או גרימת מוות, החומר הועבר כולו לירי היועץ המישפטי לממשלה, והוא אמור לבדוק אותו ולהעביר את מסקנותיו גם לירי הרמטכ"ל ומערכת השיפוט הצבאית.

תא"ל מרדכי לא הכחיש בחקירתו כי היכה את החוטפים. הוא הסביר כי נאלץ להשתמש באמצעי זה, מכיוון שחשש לגורלם של כל עשרות האנשים בתוך האוטובוס ובקירבתו. הוא אמר כי לא היה ידוע באותו שלב איוה מיטעונופץ היה בתוך האוטובוס, מה מיספרם המרוויק של החוטפים וכמה ואילו כלי נשק היו ברשותם.

הוא הסביר כי מידע כזה היה חיוני, וכי היה דרוש להשיג אותו במהירות, אחרת היה עלול להיגרם אסון כבד, אילו היה האוטובוס מתפוצץ, חלילה. אז היו נגרמות עשרות אבידות בנפש. במהלך החקירה הוצאו גופותיהם של שני החוטפים מקיברם ונעדר בהן ניתוח נוסף שלאחר המוות, מתוך כוונה לבדוק אם אפשר לוודא את הסיבה המרויכת למותם. לפי דוח של אחד הפאטולוגים, הוכחו השניים במכשיר קהה ורחב. כאחת מחוות הדעת נאמה, כי הם הוכחו כשלב ההשתלטות על האוטובוס. והמוות נגרם רק זמן רב אחר כך, אך כתוצאה מן המכות — תופעה ידועה כרפואה. לפי חוות הדעת, אחת הוכו השניים במכשיר קהה כדוגמת קת של רובה אס-16. מרדכי החזיק בידו רק את אקדחו האישי ובו הלם בחוטפים. קת האקדח צרה בהרבה מקת הרובה.

החקירה נמשכה זמן רב, הרבה יותר מהמקובל, הרבה יותר מהדרוש. אין ספק שהיה זה ידועידין לאדם יחיד ששמו היה ידוע כמי שהשתתף במיבצע, ושהיה קשור בצורה ישירה או

עקיפה למות שני החוטפים. גם אם יוחלט להעמיד אותו לדין, דבר בלתי סביר כרגע, הרי היה צריך לעשות זאת מזמן, ולא לענות אותו בספק במשך שנה וחצי, שבהן היה צריך להמשיך לתפקד, להמשיך להופיע לפני חיילים, להמשיך ולהפגין סמכות של מפקד.

כשלב מסוים של החקירה, כשלא נראה סופה באופק, כתב מרדכי מיכתב ארוך ליועץ המישפטי לממשלה. בי מיכתבו פירט את כל מהלך האירועים של אותו לילה, עד הבוקר, שבו חילץ את הנוסעים הפצועים והמבוהלים מירי החוטפים.

הוא הודה במיכתבו, בן 10 העמודים, שהיכה את החוטפים כדי להוציא מפייהם אינפורמציה שנראתה בעיניו כאותו רגע רבת-חשיבות להצלת חייו. הוא הסביר שזה היה תפקידו לברר אם יש מיטען באוטובוס, וזו היתה, לדבריו, הדרך היחידה באותו רגע. אחרי שקיבל את התשובות שביקש, מסר את השניים לירי אנשי השב"כ.

מרדכי ניתח במיכתבו את מימצאי הרופאים והצביע על חוות הדעת של הפאטולוג, לפיה נגרם המוות כתוצאה ממכות שקיבלו השניים מקת רחבה של רובה.

הוא הסביר ליועץ המישפטי כי הוא מילא את תפקידו, כי אינו מתחמק מאחריות ואינו מכחיש שהיכה את השניים. הוא אמר כי הוא חושב ששופכים את דמו סתם וסוחבים את החקירה. הוא טען כי אם צריך להעמיד אותו לדין, שיעשו זאת ולא יסחבו את העניין עד בלי סוף.

גיבוי לבכירים

יתכן שמרדכי עשה טעות בכך קול המיבצע. יתכן שלא היה צריך למהר ולהשתלט על האוטובוס. יתכן שהיה צריך להמשיך ולעייף את החוטפים, עד שהיו נופלים בידי אנשי כוחות הביטחון, תשושים וחסרי-כוח קרב.

אך באותן שעות ארוכות היו בתוך האוטובוס כמה אנשים פצועים, שי נפגעו בזמן המירדף אחריו, היו שם

הקצח"ד והחוטף

תא"ל יצחק מר-דכי קצין צנחנים וחיל-רגלים ראשי, בחלק הקידמי של התמונה. לבוש במעיל דובון, אוהז בידו הימנית אקדח. הוא אינו מחזיק את האקדח בצורה הרגילה, כאשר האצבע על

הרבה אנשים מבוהלים, ולאיש בחוץ לא היה ברור מה כוונתם של ארבעת החוטפים, ואם יש ברצונם לפוצץ את האוטובוס על יושביו.

בריעבר הסתבר כי היו אלה ארבעה נערים צעירים, בלתי-מואמנים, שנפל לידהם רימון והם החליטו לכבוע מעשה-גבורה, בעיניהם, ולחטוף אר טובוס, מבלי שיתכננו וישערו לאן לנסוע בו, או מה ברצונם להשיג בחטיפה. המעשה היה ספונטאני ונגמר בצורה טראגית.

לפני כמה חודשים החליט הר-מטכ"ל להעלות את תת-אלוף מרדכי בדרגה, אך ההחלטה לא התבצעה, מכיוון שהחקירה היתה עדיין תלויה ועומדת.

בכירים במערכת הביטחון מצביעים על כך שהיועץ המישפטי לממשלה

אולי עיכב כוונה את מהלך החקירה ובדיקת-הנושא, בגלל חילוקי-דעות מהותיים שיש לו עם ראשי הצבא. בין השאר מצביעים הבכירים על כך שהיועץ המישפטי כועס על הרמטכ"ל על שלא מיצה את הדין ולא קיבל את חוות הדעתם של מישפטנים ביחס לרוח אסוף-צור. לוי לא העניש איש בנושא זה.

מצביעים גם על רצונו של הר-מטכ"ל לסגור את מחלקת-החדשות של גלי צה"ל. נושא שבו היה היועץ המישפטי לממשלה מעורב באופן אישי. כשניסה לפשר בין הצדדים, והרמטכ"ל עמד על דעתו כמשך חודשים ארוכים ולא היה מוכן להגיע לפשרה בנושא.

רביאלוף לוי ידוע בכך שהוא נתון גיבוי לקצינים הבכירים שלו, כדי

ההדק, אלא כאילו הוא מתכוון להכות בקת. לידו, כשראשו מוטה קדימה. החוטף, סובח אבוג'אמע, בן 18, מבני-סוהיילה שלידי חאן-יונס. חברות החיילים שעם הקצח"ד הובילה את החוטף אל שדה בקורבת מקום. זמן קצר אחרי ההשתלטות על האוטובוס.

לשנות את הלך-הרוח של הראש הקטן שפשה צה"ל, בעיקר אחרי הטבח בצברה ושאתילא ופירסום דוחי-החוק. לוי מעוניין שהקצינים הבכירים יקחו על עצמם אחריות ולא יחששו מן התוצאות. הוא מעודד אותם ועומד מאחוריהם בהחלטותיהם. הוא אף הת-בטא בפומבי בנושאים אלה.

זו גם הסיבה שלא מיצה את הדין עם איש ביחס לאסון צור.

נקודה נוספת שגרמה לסחבת בחקירת הפרשה, היה מעורבותם של אנשי השב"כ בחקירה בפרט ובאירוע ככלל. אנשי השב"כ נהנים מחסינות כמעט חוקית, ומעשיהם ושמות אנשיהם אינם מתפרסמים ברבים. אנשים הקרובים לחקירה טענו, כי היה קשה מאוד לחקור את הנוגעים בדבר, מכיוון שאלה חיפו האחד על השני, וקשה היה לברר מי בדיוק היו האחרונים שראו את שני החוטפים בחיים, ומי היו אותם שאולי עזרו להכות אותם בזמן החקירה — מכות שגרמו למותם.

חקירת פרקליטות-המדינה לא מצ-ביעה גם היא על אשם, או אשמים ברורים, בהריגות שני החוטפים. אולי אכן אין כאלה, אולי באמת אי-אפשר לקבוע בבירור מי הנחית את המכה שגרמה למותם. אך העובדה שהחקירה נמשכת זמן רב כל-כך, ונערכה בשני שלבים (גם ועדת זורע), יצרה ציפיות לבדיקת העניין עד תומו ולניקוי הכתם שדבק בכל הנוגעים בדבר. לכן לא תוקן הרושם, שהתעורר בתחילת החקירה, כאילו מנסה מישו לטשטש את העובדות, למרות את העובדות ולהשהות את החקירה ולקבור אותה. המערכת המישפטית הנסעה לנקות את יריה בכך, שתמליץ להעמיד את הנוגעים בדבר לדין באשמת התנהגות בלתי-הולמת, כשהכוונה היא לכך שהשתמשו בכוח בזמן החקירה. זוהי בריחה מהסקת מסקנות ברורות ביחס לעניין החשוב, והוא מותם של שני השבויים.

השבוע הוקם בצפון הארץ ועד-פעולה למען תת-אלוף מרדכי, למען פעולה למען תת-אלוף מרדכי, למען שמו של הקצין הבכיר.

ההורג ערבים — הורג יהודים!

האוטובוס היה מוקף מכל עבר. אומנם, האחראים לפעולה לא יכלו לדעת כי החוטפים הם נערים חסרי-ניסיון, שאינם שייכים לשום אירגון, ושאינו בידיהם שום נשק מלבד רימוני-יד. אך הם ידעו כי החוטפים לא ביצעו את זממם מיד. משמע: היה מקום למצות את כל התהליכים כדי למנוע את הצורך בהסתערות.

בהסתערות נהרגה חיילת. היא נהרגה מכדורי המסתערים, כי בידי החוטפים עצמם לא היו כלי-ידיה. אך מזל הוא שלא נהרגו נוסעים רבים יותר.

במיקרים דומים, לא היה ברור באותה המידה אם בני-הערובה נפלו מכדורי החוטפים או המשחררים. כך היה במרשת הספורטאים במינכן (יש משמעות לעובדה שהגרמנים מסרבים עד היום לפרסם את תוצאות הבדיקה). בבית-הספר במעלות ובאוטובוס בכביש-החוף.

על כל מניס, ההנחיות הכלליות צריכות להיקבע בדרג העליון, וההחלטות במקום צריכות להתקבל על-ידי המפקד המוסמך, בהתאם להנחיות ולנסיבות המיקרה. אם מועלים אנשים בשטח על דעת עצמם, מתוך יצרים או על פי השקפה אישית, זוהי הפקרות ההורסת את המישימת והמונעת שליטה בנעשה.

כל השיקולים האלה זרים לטימוסים גרימיטיביים כמו רפאל איתן. אך הם מסבירים מדוע היה צורך לחקור עד תום את מרשת האוטובוס החטוף והנסיבות של הריגת חוטמיו. תביעת האספסוף נוסח-רמול (צריכים להרוג את הערבים במקום!) סותרת את השיקולים הבסיסיים של מערכת-ביטחון אחראית. היא תביא להריגת יהודים.

אילו ידעו חוטפי האוטובוס בקו 300 שהם ימותו בכל מיקרה — הם היו ממוצאים את הרימון שבידיהם ולוקחים עימם את יושבי האוטובוס.

זוהי העובדה המשוטה והמכרעת לגבי כל ויכוח על הריגת חוטפים ומבצעי פיגועים אחרים. מדברים על הריגת ערבים, אך התוצאה הבלתי-נמנעת היא הריגת יהודים.

ביצוע עונש-מוות מישפטי בישראל יביא להריגת בני-ערובה ישראלים. הוא יביא גם לכך שבשעת עימות במקום-הפיגוע ילחמו התוקפים עד הכדור האחרון, ויהרגו חיילים נוספים. זוהי הסיבה העיקרית לכך שכל מוסדות-הביטחון בישראל — להבדיל מן המוליטיקאים — מתנגדים בחריפות להטלת עונש-מוות.

יש מתחכמים, הטוענים שאומנם אין להטיל בישראל עונש-מוות כחוק, אך כדאי להרוג את מבצעי הפיגועים במקום-הפיגוע, ובכך לפתור את הבעיה.

חוף מן ההיבטים המוסריים החמורים של גישה זו, היא גם פסולה מבחינה ביטחונית מעשית. כבר הוכח שסכנת-המוות אינה מונעת פיגועים. כל מי שיוצא לבצע פיגוע בישראל יודע ממילא כי יש לו סיכוי של 90% ליהרג. אך הסיכוי הקטן להינצל הוא המביא לכך שלא יבצע את זממו ולא יהרוג בני-ערובה.

שאלה אחרת היא: האם צריך היה בכלל להסתער על האוטובוס החטוף? הטכניקה המקובלת בכל העולם בנסיבות כאלה היא, כיום, לנהל משא-ומתן עם החוטפים, להתיש אותם, למשוך את הזמן ולהניח לעייפות הוברת לעשות את המלאכה.